METERSHOGE 'FIETSBAND' MOET WEST-OVERIJSSEL BESCHERMEN

Een – voor Nederland – betrekkelijk ongewone waterkering is te vinden in het westen van Overijssel: de balgstuw bij Ramspol. Deze metershoge fietsband is overigens alleen te zien onder extreme weersomstandigheden.

Tekst Roel Smit | Beeld Freddy Schinkel

De balgstuw treedt in werking bij een waterstand boven 0,5 meter NAP

Mei 2001: het eerste doek voor de balgstuw wordt aangebracht

Het is slechts zelden dat de drie immense balgen (met een gezamenlijke lengte van 240 meter en 10 meter hoog) boven water komen

Eind maart, begin april was de balgstuw bij het Overijsselse Ramspol weer even boven water te zien. Deze enorm 'fietsband', die meestal futloos op de bodem ligt, blies zichzelf op met een combinatie van lucht en water. Het is slechts zelden dat de drie immense balgen (met een gezamenlijke lengte van 240 meter en 10 meter hoog) worden opgeblazen, namelijk alleen bij zware noordwesterstorm. Daarnaast worden ze jaarlijks opgeblazen voor inspectie en onderhoud.

Sinds 2002 beschermt de balgstuw West-Overijssel. Dat is nodig omdat het IJsselmeer bij storm uit het noordwesten fungeert als een soort trechter, met het Ketelmeer als smalste punt. Het water wordt dan opgestuwd richting het Zwartemeer en het Zwarte Water, richting Zwolle en de rest van West-Overijssel. Voor de aanleg van deze bijzondere waterkering tussen het Ketelmeer en het Zwarte Water is gekozen om het gevarieerde landschap zo min mogelijk te verstoren; de stuw is immers onder normale omstandigheden onzichtbaar. Bij een normale waterstand zijn alleen de bedieningsgebouwen te zien. Bovendien is een balgstuw relatief goedkoop, vergeleken met veel andere waterkeringen.

Het systeem is op zich niet uniek. Het wordt in Japan veel toegepast en ook in Nederland zijn kleinere balgstuwen te vinden. De drie balgen bij Rampspol, elk met een lengte van 80 meter, zijn gemaakt van flexibel doek van rubber en nylon vezel. Deze liggen het grootste deel van het jaar op de waterbodem, opgevouwen op geleiderollen op een betonnen drempel met een breedte van 13 meter en een dikte van 1,5 meter. Voor deze constructie zijn destijds 800 stalen palen met lengte van 17 tot 31 meter geslagen.
Als het systeem in werking treedt, wordt er een beetje lucht in de balg geblazen en er worden kleppen opengezet, zodat water kan toestromen. Dat gebeurt net zo lang totdat het waterniveau in de balg gelijk is aan het waterniveau buiten.

De balgen ontvouwen zich door een combinatie van lucht en water

Daarna wordt er nog wat extra lucht toegevoegd zodat de balg als waterkering kan fungeren. Het volledig in bedrijf stellen, duurt ongeveer een uur.

De balgstuw treedt automatisch in werking als de waterstand in het Ketelmeer hoger komt dan 0,5 meter boven NAP én er water richting het Zwartemeer stroomt. Het scheepvaartverkeer komt daardoor natuurlijk stil te liggen. Tot juli 2014 hebben de waterschappen Groot Salland en Reest en Wieden het beheer en onderhoud van de balgstuw voor hun rekening genomen. Omdat de stormvloedkering een nationaal belang heeft, is dit sindsdien in handen van Rijkswaterstaat.

Een video over de werking van de balgstuw, gemaakt in opdracht van het waterschap Groot Salland is te zien door gebruik te maken van de QR-code of te zoeken op Youtube (zoektermen balgstuw-groot salland)